

Husitská teologická fakulta

Univerzity Karlovy

Státní závěrečná zkouška (magisterská)

Pedagogika a psychologie

Studenti u státní závěrečné zkoušky prokáží důkladné teoretické znalosti získané studiem odborné literatury, dovednost aplikovat tyto teoretické znalosti na řešení modelových situací, znalost vývoje pedagogických idejí a vzdělávacích systémů a schopnost vysvětlit je v kontextu dobově působících společenských sil, znalost současných světových trendů ve vzdělávání a na jejich základě schopnost kriticky posuzovat vzdělávání u nás.

(PG = dílčí otázky z Pedagogiky, PS = dílčí otázky z Pedagogické psychologie)

Tematické okruhy:

- PG: Výchova a vývoj člověka. Názory na úlohu výchovy a ostatních činitelů ve vývoji člověka v dějinách pedagogiky**

PS: Charakteristika věkového období pubescence a adolescence (s důrazem na kognitivní a emoční sociální rozvoj)
- PG: Výuka jako systém, koncepce a proces. Základní determinanty výuky. Funkce cíle a obsahu v systému výuky**

PS: Vymezení pojmu „JÁ“, vývoj sebevědomí a sebepojetí
- PG: Pedagogické koncepce Herbarta a Deweye a jejich vliv na současný vyučovací proces**

PS: Učitelská profese – pojetí, nároky, rizika. Profesní vývoj učitele
- PG: Obsah vzdělávání. Teorie materiálního a formálního vzdělávání. Všeobecné a odborné vzdělání. Učivo. Výběr a didaktické uspořádání učiva. Didaktická transformace učiva. Teorie základního učiva, standardy. Exemparismus, integrace učiva. Didaktická analýza učiva**

PS: Činitelé psychologického vývoje, vztah zrání a učení ve vývoji (konkretizujte a problému školní zralosti a připravenosti dítěte)

5. **PG: Základní kurikulární dokumenty. Učební plány, učební osnovy. Problematika kurikula. Učebnice a další literatura pro učitele a žáka. Rámcové a školní vzdělávací programy. Tematické plány výuky. Příprava učitele**
PS: Specifické poruchy učení – příčiny SPU, nejčastější projevy, možnosti nápravy, přístup učitele
6. **PG: Vyučovací zásady. Vyučovací metody, jejich třídění. Kritéria pro jejich výběr a užití. Aktivizující metody výuky**
PS: Žáci s problémovým chováním. Příčiny a konkrétní projevy „poruchového“ chování
7. **PG: Organizační formy vyučování. Vývoj organizačních forem a jejich pojetí v současné škole. Jejich možnosti a meze. Problematika diferenciacce a individualizace výuky**
PS: Diagnostické a autodiagnostické kompetence učitele (metody kvalitativní: rozhovor, pozorování, analýza textů, metody kvantitativní)
8. **PG: Zjišťování a hodnocení výsledků výuky. Diagnostické metody. Školní hodnocení a klasifikace žáků. Didaktické testy**
PS: Učení – životní význam učení. Specifické lidské druhy učení – jejich základní charakteristiky. Žák a jeho učební činnosti, pojetí vyučování
9. **PG: Pedagogická komunikace. Komunikace jako prostředek realizace výchovy a vzdělávání. Komunikace jako zprostředkovatel vztahů mezi učitelem a žáky. Způsoby komunikace s druhými. Metakomunikační klíče**
PS: Poznávání a učení. Vztah k poznání. Učební a poznávací styly. Efektivní strategie učení (metakognice)
10. **PG: Funkce a úkoly podpůrné sítě ve školství. Úloha výchovného poradce na škole. Možnosti spolupráce škol s pedagogicko-psychologickými poradnami. Institute zabývající se skupinami vyžadujícími zvláštní péči**
PS: Školní úspěšnost. Pojetí, zdroje, diagnostika
11. **PG: Prevence a řešení sociálně patologických jevů u dětí a mládeže**
PS: Motivace ve škole. Motivační dispozice a motivační procesy. Diagnostika a rozvoj poznávacích, výkonových a sociálních potřeb žáků
12. **PG: Školský systém v ČR a jeho srovnání se školskými systémy v zahraničí. Mezinárodní klasifikace ISCED**
PS: Interakce učitel-žák, jejich funkce, typy, problémy, kauzální atributy, autoatribuce, „sebenaplnující se proroctví“

13. **PG: Pedagogika jako věda. Předmět a struktura pedagogiky. Zdroje pedagogických informací**
PS: Socializační možnosti školy a rodiny (specifičnost socializačního vlivu školy a rodiny). Interakce učitel-rodiče
14. **PG: Vnitřní řízení a správa školy. Formální a neformální normy. Právní subjektivita. Vedení lidí. Styly řízení. Koncepce pedagogické práce školy. Image školy**
PS: Hodnocení ve škole – psychologický pohled (orientující a rozvíjející formy hodnocení, vztahové normy, práce s chybou)
15. **PG: Ohrožené děti. Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte. Preventivní programy v práci školy a rodiny. Práva dítěte: historie, priority, principy a dopad na výchovu**
PS: Socializace, formy sociálního učení
16. **PG: Multikulturní výchova a interkulturní vzdělávání. Možnosti školy v oblasti předcházení a řešení projevů rasismu, intolerance a xenofobie**
PS: Struktura a dynamika sociální skupiny, školní třída. Diagnostika sociálních vztahů ve třídě
17. **PG: Pedagogický systém J. A. Komenského. Výchova jako součást nápravy světa. Vztah pedagogických a pansofistických idejí**
PS: Postoje (strukturovanost, komponenty, vznik, vývoj a změna postojů)
18. **PG: Vývoj školství v českých zemích od r. 1849 do r. 1953**
PS: Sociální normy, status, role
19. **PG: Reformní pedagogika ve světě a u nás. Příčiny vzniku. Pedocentrismus, naturalismus, individualizace, koncepce pracovní školy**
PS: Sociální percepce a komunikace
20. **PG: Tendence ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Integrace, inkluze, decentralizace, deinstitucionalizace**
PS: Náročná životní situace a jejich řešení

Literatura:

PEDAGOGIKA:

- BERTRAND, Y. *Soudobé teorie vzdělávání*. Praha, 1998.
- BRUNER, J. *Vzdělávací proces*. Praha, 1965.
- BYČKOVSKÝ, P. *Základy měření výsledků výuky*. Praha, 1982.
- CACH, J. *Výchova a vzdělání v českých dějinách. I. – IV.* Praha, 1990-1994.
- CANGELOSI, J. *Strategie řízení třídy*. Praha, 1994.
- Celoživotní učení pro všechny*. Praha, 1997.
- DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha, 1995.
- FILOVÁ, H. *Vybrané kapitoly z obecné didaktiky*. Brno, 1996.
- GAVORA, P. *Výzkumné metody v pedagogice*. Brno, 1996.
- GRECMANOVÁ, H., HOLOUŠOVÁ, D., URBANOVSKÁ, E. *Obecná pedagogika I.* Olomouc.
- GRECMANOVÁ, H., HOLOUŠOVÁ, D., URBANOVSKÁ, E. *Obecná pedagogika. II.* Olomouc, 2002.
- HRABAL, V. *Testy a testování ve školní praxi*. Praha, 1993.
- HRADEČNÁ, M., HEJLOVÁ, H., NOVOTNÁ, J. *Práce učitele s právy dítěte*. Praha, 1996.
- JEDLIČKA, R., KOŤA, J. *Analýza a prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže*. Praha, 1998.
- JŮVA, V. sen., JŮVA, V. jun. *Úvod do pedagogiky*. Brno, 1997.
- KALHOUS, Z., OBST, O. *Školní didaktika*. Praha, 2002.
- KALOUS, Z. *Základy školní didaktiky*. Olomouc, 1997.
- KLAPILOVÁ, S. *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. Olomouc, 1996.
- KOLÁŘ, M. *Bolest šikanování*. Praha, 2001.
- KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. Praha, 2008.
- KUNCZIK, M. *Základy masové komunikace*. Praha, 1995.
- KYRIACOU, Ch. *Klíčové dovednosti učitele*. Praha, 1996.
- LECHTA, V. *Základy inkluzivní pedagogiky*. Praha, 2010.
- MAŇÁK, J. *Nárys didaktiky*. Brno, 1996.
- MAŇÁK, J., ŠVEC, V. *Výukové metody*. Brno, 2004.

- MAREŠ, J., KŘIVOHLAVÝ, J. *Komunikace ve škole*. Brno, 1995.
- MATOUŠEK, O. *Rodina jako sociální síť*. Praha, 1993.
- MEIJER, J. W. *Integrace v Evropě: Zabezpečování péče pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami*. Praha, 2002.
- Národní program vzdělávání v České republice*. Praha, 2001.
- OPEKAROVÁ, O. *Pedagogická diagnostika ve škole a školní poradenství*. Praha, 1998.
- PAŘÍZEK, V. *Obecná pedagogika*. Praha, 1994.
- Pedagogická orientace*.
- Pedagogika*.
- PRŮCHA, J. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. Praha, 2005.
- PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. Praha, 1997.
- PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova*. Praha, 2001.
- PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky*. Praha, 2000.
- PRŮCHA, J. *Srovnávací pedagogika*. Praha, 2006.
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha, 1995.
- PŘADKA, M., KNOTOVÁ, D., FALTÝSKOVÁ, J. *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. Brno, 1998.
- RÝDL, K. *Alternativní pedagogické hnutí v současné společnosti*. Praha, 1994.
- SAK, P. *Proměny české mládeže*. Praha, 2000.
- SINGULE, F. *Současné pedagogické směry a jejich psychologické souvislosti*. Praha, 1992.
- SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*. Praha, 2002.
- SKALKOVÁ, J. *Za novou kvalitu vyučování*. Brno, 1995.
- SOLFRONK, J. *Kapitoly ze školní pedagogiky*. Praha, 1993.
- ŠTVERÁK, V. *Dějiny pedagogiky I*. Praha, 1991.
- ŠTVERÁK, V. *Dějiny pedagogiky II*. Praha, 1992.
- ŠVEC, V., FILOVÁ, H., ŠIMONÍK, O. *Praktikum didaktických dovedností*. Brno, 1996.
- Učitelské listy*.
- Učitelské noviny*.
- VÁŇOVÁ, M. *Příprava učitelů ve vybraných evropských zemích*. Praha, 1997.
- VÁŇOVÁ, M. *Srovnávací pedagogika*. Praha, 2009.

- VÁŇOVÁ, R. *Studijní texty k dějinám pedagogiky*. Praha, 1997.
- VÁŇOVÁ, R., NEJEDLÁ, D. *Texty ke studiu reformní pedagogiky v ČSR*. Praha, 1995.
- VESELÁ, Z. *Vývoj české školy a učitelského vzdělávání*. Praha, 1992.
- VÍTKOVÁ, M. *Integrativní speciální pedagogika*. Brno, 1998.
- VÍTKOVÁ, M. *Integrativní školní speciální pedagogika. Základy, teorie, praxe*. Brno, 2003.
- VORLÍČEK, Ch. *Úvod do pedagogiky*. Praha, 1994.
- PSYCHOLOGIE:**
- ČÁP, J., DYTRYCH, Z. *Utváření osobnosti v náročných životních situacích*. Praha, 1968.
- FERJENČÍK, J. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu*. Praha, 2000.
- GABURA, J., PRUŽINSKÁ, J. *Poradenský proces*. Praha, 1995.
- HAYES, N. *Základy sociální psychologie*. Praha, 1998.
- HELUS, Z. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha, 2007.
- HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*. Praha, 2005.
- HENDL, J. *Přehled statistických metod zpracování dat*. Praha.
- HEWSTONE, M., STROEBE, W. *Sociální psychologie – moderní učebnice sociální psychologie*. Praha, 2006.
- HONZÁK, R., NOVOTNÁ, V. *Krize v životě, život v krizi*. Praha, 1994.
- HRABAL, V. *Sociální psychologie pro učitele, vybraná témata*. Praha, 2002.
- HRABAL, V., HRABAL, V. *Diagnostika. Pedagogicko-psychologická diagnostika žáka s úvodem do diagnostické aplikace statistiky*. Praha, 2002.
- CHRÁSKA, M. *Empirická šetření a jejich statistické vyhodnocování*. Olomouc, 1988.
- JANOUSEK, J. *Metody sociální psychologie*. Praha, 1986.
- JONESOVÁ, E. *Terapie rodinných systémů*. Hradec Králové, 1996.
- KOPŘIVA, K. *Lidský vztah jako součást profese*. Praha, 2000.
- KRATOCHVÍL, S. *Teorie a praxe skupinové psychoterapie*. Praha, 2002.
- KRATOCHVÍL, S. *Základy psychoterapie*. Praha, 1997.
- MAREŠ, J., KŘIVOHLAVÝ, J. *Komunikace ve škole*. Brno, 1995.
- MILLAROVÁ, S. *Psychologie hry*. Praha, 1978.
- MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha.
- NAKONEČNÝ, M. *Sociální psychologie*. Praha, 2004.

PREISS, M., VIZINOVÁ, D. *Psychické trauma a jeho terapie*. Praha, 2000.

ŘEZÁČ, J. *Sociální psychologie*. Brno, 1998.

ŠVINGALOVÁ, D. *Metodické pokyny pro zpracování závěrečných a bakalářských prací*. Liberec, 2002.

Typy žáků. Praha.

ÚLEHLA, I. *Umění pomáhat*. Praha, 1999.

VÁGNEROVÁ, M. *Kognitivní a sociální psychologie žáka základní školy*. Praha, 2001.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychologie školního dítěte*. Praha, 1995.

VYBÍRAL, Z. *Psychologie lidské komunikace*. Praha, 2000.

V Praze dne 15. 12. 2016